

Don Bosco Groenveld: pionier van de LSCI-methode

‘Dit werkt veel beter dan straffen’

Een van de zes pilootscholen van Ris-K is Don Bosco Groenveld in Heverlee. Het was de eerste school in Vlaanderen die ging werken met LSCI: een methode die leerkrachten en medewerkers de tools geeft om met grensoverschrijdend gedrag om te gaan. Mede dankzij Ris-K zijn de ervaringen van Don Bosco ruim verspreid geraakt over de andere secundaire scholen in Leuven én daarbuiten. Dat vertellen adjunct-directeur Wim Hanssens, leerlingenbegeleidster Natalie Francq en CLB-medewerkster Marleen Decoster. Wim en Natalie geven allebei ook LSCI-trainingen.

Wim Hanssens: ‘Aanvankelijk stonden we wat sceptisch tegenover Ris-K. In het begin was de insteek vooral curatief: scholen kregen een budget om concrete casussen aan te pakken. In onze school waren we toen al een tijdje bezig om de competentie van onze leerkrachten te versterken, en we zagen niet goed hoe Ris-K een meerwaarde kon zijn.’

‘Gelukkig zijn we er toch ingestapt, want al snel bleek dat er toch wel een meerwaarde was: de contacten die we konden leggen via de open afstemmingsmarkt. In het begin hebben we gewerkt met diverse welzijnspartners — Arktos voor een klasbegeleiding en Koïnoor voor de begeleiding van een individuele leerling. En dankzij de contacten met andere scholen

hebben we gemerkt dat collega’s daar met dezelfde problemen worstelden als wij. Die contacten zijn gebleven. Als een leerling om welke reden dan ook niet op Don Bosco kan blijven, is er nu open en constructief overleg met andere scholen. Vroeger liep dat niet altijd zo vlot, toen bekeken scholen mekaar al gauw als concurrenten.’

Niet oké

Natalie Francq: ‘Het grote kantelmoment kwam voor ons bij de tweede cyclus, toen de nadruk kwam te liggen op preventie. Via Ris-K hebben we toen de middelen gekregen om ons zorgbeleid verder te versterken. Grensoverschrijdend gedrag is altijd een noodkreet: je moet dus meteen kunnen ingrijpen. Maar de wachtlijsten in de ambulante en de residentiële zorg zijn hallucinant lang — minimaal een paar weken, dikwijls een paar maanden. In afwachting blijven leerlingen met vaak ernstige psychische problemen naar school komen. Met alle gevolgen van dien voor henzelf, hun klasgenoten en onze leerkrachten en andere medewerkers.’

Wim: ‘Vroeger hadden we veel problemen met leerlingen die de lessen op stellen zetten. Op een bepaald moment leek onze school simpelweg niet meer in staat om onderwijs te verstrekken — de leerlingen bepaalden wat er gebeurde. Als directie keken we te vaak enkel naar de

leerkracht: die moest maar orde kunnen houden. Het gevolg liet zich raden: zowat 15% van de leerkrachten was met ziekteverzuim.'

Marleen Decoster: 'Vroeger grepen we te snel naar de ongekwalificeerde uitstroom: wie het echt te bont maakte, vloog buiten. Nu is dat een hoge uitzondering geworden. We organiseren in de eerste plaats zorg binnen de schoolmuren, via de leerlingenbegeleiders en het preventieteam. Pas als die de leerling niet meer kunnen helpen, verwijzen ze hem of haar in overleg met het CLB naar professionele hulpverleners. Als je iemand uitsluit, zeg je eigenlijk: *voilà, blij dat we ervan af zijn, en trek nu verder uw plan*. Dat vonden wij niet oké.'

Straf! Of toch niet

Natalie: 'De kern van de zaak is dat we anders omgaan met grensoverschrijdend gedrag. Een leerling die zich vroeger misdroeg, kreeg een opmerking, een straf of eventueel een schorsing. Onze leerkrachten geven nog altijd duidelijk de grens aan, en zeggen het ook duidelijk wanneer een leerling die grens overschrijdt. Alleen zoeken ze nu niet langer de confrontatie op. Dat leidde meestal niet tot beterschap, laat staan tot inzicht in de oorzaken van het eigen gedrag. In plaats daarvan zegt de leerkracht bijvoorbeeld: 'Ik merk dat je ergens mee zit.' Helpt dat niet, dan wordt de leerling naar de leerlingenbegeleider of het permanentieteam gestuurd. Zij gaan verder met hem of haar in gesprek, in een aparte ruimte. Vaak is dat erg confronterend, want de leerling wordt uitgenodigd om te kijken naar de gevoelens achter het gedrag. Het gebeurt dat leerlingen tijdelijk maar vier

uur per dag les kunnen volgen en de rest van de tijd onder de hoede van de leerlingenbegeleider zijn.'

'Achteraf kan de leerling terug naar de klas, maar: er moet herstel zijn. Al was het maar door sorry te zeggen. Onderschat dat niet, leerlingen zouden soms véél liever strafstudie krijgen. Maar strafstudie geven we niet meer. Behalve voor roken op het toilet, want dat is ongezond (*lacht*).'

Stress, en nog meer stress

Het idee om minder te straffen gaat terug op een nieuwe onderwijsmethode: LSCI. De afkorting staat voor Life Space Crisis Intervention: crisisinterventie in de leefruimte van de jongere. Die leefruimte is in dit geval de school.

LSCI vertrekt vanuit de zogeheten conflictcyclus. Er gebeurt iets wat de jongere stress bezorgt — een incident in de klas, een ruzie met een medeleerling, problemen thuis... Dat zorgt voor angst en andere negatieve gevoelens. Daardoor gaat de jongere grensoverschrijdend gedrag stellen, en daar komen dan weer negatieve reacties van de omgeving op, met nog meer stress als gevolg. LSCI is een methode om die vicieuze cirkel te doorbreken.

Wim: 'Veel van onze leerlingen zitten in een moeilijke thuissituatie. Stel dat ze thuis getuige zijn van agressie. Op het moment zelf durven ze daar niets van te zeggen, maar op school komen hun gevoelens — stress, boosheid, verdriet, frustratie — naar buiten in de vorm van verbaal of fysiek geweld.'

Natalie: 'Het inzicht dat LSCI biedt, is dat het geen zin heeft om zo'n leerling te bestraffen. In de LSCI-training reiken we handvatten aan waarmee de deelnemers grip kunnen krijgen op een crisissituatie. Uiteraard zal dat niet altijd lukken, en als leerkracht wil je natuurlijk in de eerste plaats les kunnen blijven geven. Vandaar ook de keuze om de leerling op zo'n moment door te verwijzen naar de leerlingenbegeleider.'

Olievlek

Don Bosco Groenveld in Heverlee was de eerste reguliere school in Vlaanderen die LSCI in praktijk bracht. Inmiddels geven Wim Hanssens en Natalie Francq meerdaagse LSCI-trainingen via een speciaal voor dat doel opgerichte organisatie, DOCA. Ook collega's van andere Leuvense scholen komen in Don Bosco de opleiding volgen — en echt niet alleen van zogenaamde probleemscholen.

Wim: 'Sinds we begonnen zijn met LSCI, zijn hier al veel collega's komen kijken. Ris-K heeft ons geholpen om onze ervaringen nog breder te delen met alle Leuvense secundaire scholen.'

Marleen: 'Momenteel heeft zowat 60 procent van onze leerkrachten en CLB-medewerkers de LSCI-opleiding gevolgd. En de rest wordt meegetrokken. Dat merk je goed aan de sfeer in de leraarskamer. Vroeger was dat vooral een plek waar leerkrachten stoom afbliezen. Nu is het precies omgekeerd: de collega's steunen mekaar en zorgen voor elkaar. En nieuwkomers worden meteen ondergedompeld in ons systeem.'

Wim: 'In het begin was het wel heel hard werken. Er was veel weerstand van collega's die nog waren opgegroeid met het oude opvoedingsmodel: wie over de schreef gaat, verdient straf. Sommige collega's hebben de school ook verlaten.'

'Maar de resultaten spreken voor zich. Onze leerkrachten komen weer graag lesgeven, ze voelen zich gesteund en hebben meer veerkracht. Dat blijkt uit onderzoek van Idewe. Zelfs de inspectie was verrast dat het hier zo rustig was — nu ja, relatief rustig (*lacht*). Onze leerlingen hebben betere resultaten. En er is nog altijd grensoverschrijdend gedrag, maar veel minder frequent. En als het gebeurt, is het veel minder intens.'

'Maar het belangrijkste is wat het betekent voor de jongeren zelf. Zij zitten vaak met veel verdriet, stress, pijn en onmacht. Dankzij de intense begeleiding die wij hun bieden, en die we via Ris-K kunnen delen met andere Leuvense scholen, leren ze dat ze die negatieve gevoelens niet alleen kunnen uiten in destructief gedrag, maar ook onder woorden kunnen brengen. Ongelofelijk hoeveel veerkracht jongeren soms hebben. Dat wij hen daarbij kunnen helpen: dat is de mooiste beloning.'

Naam van de school: Don Bosco Groenveld, Heverlee

Aantal leerlingen: 395

Aantal leerkrachten/medewerkers: 92

Aangeboden onderwijstype(s): BSO, buitengewoon beroepsonderwijs OV4-Type 9

Schoolnet: vrij onderwijs

Contactadres: Groenveldstraat 44, 3001 Heverlee

Tatiana: 'Ik geloof weer in mezelf'

Tatiana (niet haar echte naam) zit in het zevende jaar personenzorg aan Don Bosco Groenveld. Jarenlang gold ze als een 'moeilijke' leerling: bij de minste tegenkating kon ze agressief reageren - tegen klasgenoten, maar ook tegen leerkrachten. Tegenwoordig kan ze terecht bij een persoonlijke coach: **Ribana Peeters**, een leerkracht van Don Bosco die de LS-CI-opleiding gevolgd heeft (*meer over LS-CI in het vorige stuk*).

Ribana: 'Ik was Tatiana's klastitularis in het vijfde jaar. Dat was een erg moeilijke klas, met veel sterke karakters. Allemaal meisjes ook - je krijgt dan toch een andere dynamiek dan in een gemengde klas. Minder fysieke agressie, meer onderhuids venijn, zeg maar.'

'In het begin trok Tatiana een muur voor me op. Wat ik ook zei of deed, ik kreeg een stekelige opmerking of een uitdagende blik terug. Ik heb dikwijls gedacht: hoe breek ik door die muur? Dat heeft zo tot Kerstmis geduurd. Toen pas is ze op me afgestapt. Kennelijk had ze aangevoeld dat ze bij mij terecht kon.'

'Tegen het eind van dat jaar hadden we een sterke band opgebouwd. Als Tatiana ergens mee zat, kwam ze naar mij toe. Na dat jaar hebben Wim en Natalie - de adjunct-directeur en de leerlingenbegeleidster - me dan voorgesteld om haar voortaan te begeleiden als coach.'

Gewoon negeren

Don Bosco Groenveld hanteert de regel

dat een leerkracht alleen coach kan zijn van een leerling aan wie hij of zij geen les geeft. Daarvoor is de verhouding leerling/coach te verschillend van de verhouding leerling/leerkracht.

Op Don Bosco worden ieder jaar 10 tot 20 leerlingen gevolgd door een coach. De coaches moeten allemaal de LS-CI-training gevolgd hebben, zodat ze de vaardigheden bezitten om met crisissituaties om te gaan. Ze werken zuiver op vrijwillige basis: ze worden niet vergoed of gecompenseerd voor de uren dat ze een leerling coachen.

Tatiana: 'Mevrouw Ribana spreekt me geregeld aan op de speelplaats of in de gang: hoe was de les, hoe gaat het in de klas, hoe zijn je punten... Maar ook: zit je ergens mee? Als dat zo is, gaan we apart zitten voor een gesprek.'

'Vorig jaar was de sfeer in mijn klas echt niet fijn. Als iemand een verkeerde opmerking maakte of me scheef bekeek, ging ik meteen in de tegenaanval: *wat is uw probleem?* Daar kwam nog bij dat het thuis ook even moeilijk ging. Toen kwam ik elke week stoom aflaten bij mevrouw Ribana. *Wat moet ik doen? Hoe moet ik reageren? Ik ga boos worden!*

Ribana: 'Eerst en vooral luisterde ik dan naar wat Tatiana zei. Maar ik probeerde haar ook bij te brengen hoe ze anders met haar emoties kan omgaan.'

Tatiana: 'Ik dacht altijd snel dat *ik* het pro-

bleem was. Uiteindelijk heb ik tegen mevrouw Ribana kunnen zeggen: die andere meisjes zijn het probleem, niet ik. Nu geef ik rustig antwoord als ze me iets vragen, en voor de rest negeer ik ze – nooit gedacht dat ik het kon (*lacht*). En het werkt: tegenwoordig stappen ze zelfs op mij af!

Ribana: 'Tatiana is eigenlijk heel onzeker, maar ze verstopte dat altijd achter een masker van onkwetsbaarheid. (*Tot Tatiana*) Dat mag ik zeggen, hè? Ik heb het gevoel dat je wacht tot mensen op je afstappen, dat je wil weten: hoe bereid zijn ze om toenadering tot mij te zoeken? Pas als je weet dat iemand het goed met je voorheeft, laat je die argwaan los.'

Tatiana: 'Ook tegen leerkrachten reageerde ik soms erg impulsief. Als ik een opmerking kreeg, nam ik dat meteen persoonlijk: *die heeft iets tegen mij*. Ik heb zelfs ooit een boek naar een leerkracht gegooid. Dankzij mevrouw Ribana weet ik nu dat er andere manieren zijn om met mijn emoties om te gaan. Ik kan me nog steeds kwaad maken, maar veel minder dan vroeger. En als het eens gebeurt, zeggen mijn vriendinnen lachend: gaat het, moeten we mevrouw Ribana halen?'

'Ik zie nu ook in dat niet alle leerkrachten dezelfde zijn. Er zijn er die zich kwaad maken of gaan roepen als je iets verkeerd doet - dat boeit me niet. Maar laatst zat ik te babbelen in de klas en de leerkracht maakte daar nogal kordaat een opmerking over. Op het moment zelf moest ik me inhouden, maar na de les vroeg ze of ze er even met me over mocht praten. Zulke leerkrachten vind ik helemaal oké nu.'

'Ik heb er meer dan eens over gedacht om te stoppen met school, maar de directie en de leerlingenbegeleidster overtuigden me telkens weer om vol te houden. En mijn ouders stonden ook achter me. En dus ga ik door. Ik kies voor mezelf, voor mijn diploma, voor mijn toekomst. Vroeger geloofde ik nooit zo in mezelf, maar ik heb gezien dat andere mensen dat wél doen. En nu doe ik het zelf ook.'